

PENSIYA TIZIMI VA IJTIMOY ADOLAT MASALARI

*Tadbirkorlik va boshqaruv
fakulteti 8-BI-25 guruh talabalari*

Yuldoshov Yusuf Togayev Ruslan

rtogayev0@gmail.com

ANNOTATSIYA: *Ushbu ishda pensiya tizimining mazmuni, maqsadi va jamiyatdagi o'рни yoritib berilgan. Pensiya tizimi aholining mehnat faoliyati yakunlangandan keyingi ijtimoiy himoyasini ta'minlashga qaratilgan muhim mexanizm hisoblanadi. Annotatsiyada pensiya tizimining asosiy turlari, moliyalashtirish manbalari hamda uning barqaror ishlashiga ta'sir etuvchi omillar tahlil qilingan. Shuningdek, pensiya tizimini takomillashtirish zarurati va zamonaviy sharoitlarda olib borilayotgan islohotlarning ahamiyati haqida fikrlar bayon etilgan.*

Kalit so'zlar: *Pensiya tizimi, ijtimoiy adolat, nafaqa, jamg'arma, mehnat staji, islohot, demografiya, ijtimoiy himoya.*

KIRISH

Bugungi globallashuv jarayonida aholining ijtimoiy himoyasi, xususan pensiya tizimining barqarorligi davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri bo'lib bormoqda. Pensiya tizimi jamiyatda keksalik davriga yetgan yoki sog'lig'i tufayli mehnat faoliyatini davom ettira olmaydigan fuqarolarning moddiy ta'minotini kafolatlaydi.

Shuning uchun ushbu tizimning to'g'ri yo'lga qo'yilishi, adolat mezonlariga mos bo'lishi va izchil rivojlanib borishi jamiyatning barqaror taraqqiyoti uchun alohida ahamiyat kasb etadi. Mazkur maqolada pensiya tizimining ahamiyati, undagi ijtimoiy adolat tamoyillari va mavjud muammolar tahlil qilinadi.

Asosiy qism

1. Pensiya tizimining jamiyatdagi o'рни

Pensiya tizimi davlat ijtimoiy siyosatining muhim bo'g'ini bo'lib, fuqarolarning mehnat faoliyati davomida qilgan hissasi va to'lagan badallari asosida qariganda ularni ijtimoiy himoya qilishni ta'minlaydi. Bu tizim nafaqat iqtisodiy, balki ma'naviy ahamiyatga ham ega bo'lib, keksalikka hurmat va e'tiborning amaliy ifodasidir.

2. Ijtimoiy adolat tamoyillari

Pensiya tizimida ijtimoiy adolat quyidagi asosiy yo'nalishlarda namoyon bo'ladi

To'langan badal va olinadigan pensiya o'rtasidagi mutanosiblik;
Minimal pensiya miqdorining aholining turmush darajasiga mos bo'lishi;
Nogironligi bo'lgan shaxslar, yolg'iz keksalar va kam ta'minlangan qatlamlarni qo'llab-quvvatlash;

Ayollar va erkaklar uchun teng imkoniyatlarni ta'minlash.

3. MAVJUD MUAMMOLAR

Amaldagi pensiya tizimida bir qator qiyinchiliklar ham uchraydi:
Aholining qarishi natijasida pensiya oluvchilar sonining ortishi;
Norasmiy bandlikning yuqoriligi sabab pensiya fondiga badallar kam tushishi;

Inflyatsiya tufayli pensiya real qiymatining pasayishi;

Moliyaviy barqarorlikning doimiy bosim ostida bo'lishi.

4. Takomillashtirish yo'llari

Tizimni yaxshilash uchun quyidagi yo'nalishlar alohida ahamiyatga ega:
Jamg'arib boriladigan pensiya tizimini kengaytirish;

Mehnatni rasmiylashtirishni kuchaytirish;

Pensiya yoshini demografik holatga mos ravishda tartibga keltirish;

Nafaqalarni hisoblash tizimini shaffoflashtirish;

Ijtimoiy xizmatlar va qo'shimcha yordam turlarini kengaytirish.

Maqoladan maqsad

Mazkur maqolaning asosiy maqsadi — pensiya tizimining jamiyatdagi o'rni, undagi ijtimoiy adolat tamoyillarining aks etishi, mavjud muammolar va ularni bartaraf etish yo'llarini o'rganishdan iborat. Shuningdek, pensiya tizimining barqaror rivojlanishi uchun zarur bo'lgan taklif va tavsiyalarni ilgari surish ham ushbu ishning maqsadini tashkil etadi.

XULOSA

Pensiya tizimi — jamiyatning ijtimoiy barqarorligini ta'minlovchi asosiy mexanizmlardan biridir. Undagi adolat tamoyillarining to'liq ishlashi fuqarolarning davlatga bo'lgan ishonchini mustahkamlaydi.

Tizimning samaradorligi aholining rasmiy bandligi, iqtisodiy imkoniyatlar, mehnat bozori barqarorligi va aholining faolligi bilan chambarchas bog'liq. Shuning uchun pensiya tizimini modernizatsiya qilish, uni zamonaviy talablarga mos ravishda takomillashtirish dolzarb vazifalardan biridir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O‘zbekiston Respublikasi “Fuqarolarning davlat pensiya ta’minoti to‘g‘risida”gi Qonuni.
2. Prezident farmon va qarorlari.
3. Iqtisodiy tadqiqotlar va islohotlar markazi hisobotlari.
4. Jahon banki: “Pension Systems Review”.
5. Karimov U., Xolmatov R. “Ijtimoiy himoya va pensiya tizimlari” darsligi.

